

Plan uspostave jedinstvenog (integriranog) mjesta pristupa uslugama rane intervencije u djetinjstvu

Travanj, 2024.

Nositelj projekta:

Partner:

Bilateralna inicijativa „Koalicija za rano intervenciju u djetinjstvu” financirana je iz Fonda za bilateralnu suradnju i podržan kroz Fond za aktivno građanstvo, sredstvima Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ovog dokumenta isključiva je odgovornost Hrvatske udruge za rano intervenciju u djetinjstvu i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

SADRŽAJ

I. UVOD	2
II. ANALIZA STANJA	3
III. VIZIJA I MISIJA JEDINSTVENOG MJESTA PRISTUPA USLUGAMA RID	5
IV. ULOGE DIONIKA U USPOSTAVI I DJELOVANJU JEDINSTVENOG MJESTA PRISTUPA USLUGAMA RID	7
V. FAZE USPOSTAVE JEDINSTVENOG MJESTA PRISTUPA USLUGAMA RID	7
VI. ZAKLJUČAK	10
PRILOG 1.	11
PRILOG 2.	13
PRILOG 3.	19

I. UVOD

Većina obitelji s nestrpljenjem iščekuje rođenje svog novog člana i zamišlja stvaranje zajedničke, sretne budućnosti. Međutim, nemaju sva djeca, kao niti njihove obitelji, jednak početak. Neka djeca se rađaju sa zdravstvenim stanjima koja čine njihov razvoj otežanim ili neizvjesnim, kod neke djece će se tijekom prvih godina pokazati da ne slijede kalendar urednog razvoja, a neka su djeca rođena u okolnostima koje ne omogućavaju razvoj njihovih potencijala. Sva djeca, kao i njihove obitelji, trebaju sustavnu stručnu skrb i podršku zajednice, kako bi se osigurao pozitivan učinak na njihov obrazovni, socijalni i zdravstveni ishod u budućnosti.

RANA INTERVENCIJA U DJETINJSTVU (RID) je sustav individualiziranih i djelotvornih usluga koje stručnjaci različitih profesija (liječnici, logopedi, pedagozi, psiholozi, edukacijski rehabilitatori, socijalni radnici i dr.) pružaju u djetetovom prirodnom okruženju kad ono ima razvojne teškoće ili rizik, od rođenja do polaska u školu. **Hrvatska nema uspostavljen kvalitetan sustav rane intervencije te on slabije funkcionira u ruralnim, udaljenim i manje razvijenim sredinama¹.** Uspostava sustava traži socijalni dijalog i suradnju dionika iz različitih sektora i profesija te lokalnih, regionalnih i nacionalnih donositelja odluka, a važan faktor u sustavu su i udruge.

Izgradnja sustava rane intervencije u djetinjstvu je složen proces za koji je potrebno vrijeme i planirana provedba kroz nekoliko faza. **Pri tome je nužno krenuti od trenutno dostupnih resursa u lokalnim zajednicama (usluga i stručnjaka), jer čekanje na idealne okolnosti znači dodatno gubljenje vremena i povećani rizik za one kojima je potrebna rana intervencija.** U razdoblju od rujna 2022. do studenoga 2023., u Krapinsko-zagorskoj županiji proveden je projekt Koalicija za ranu intervenciju u djetinjstvu. Glavni cilj projekta bio je okupiti dionike iz sektora zdravstva, socijalne skrbi, ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja i civilnog sektora kako bi zajednički i koordinirano zagovarali izgradnju integriranog sustava RID. Novosnovana tijela, Koalicija za ranu intervenciju u djetinjstvu i Mreža djelatnika dječjih vrtića (sastavljena od ustanova i organizacija, ali i pojedinaca i stručnjaka), usuglasile su se da je prvi i nužni korak u izgradnji sustava uspostava **jedinstvenog mjesta pristupa (JMP) uslugama rane intervencije u Krapinsko-zagorskoj županiji.**

Zajednički zaključak članova Koalicije i Mreže je da će se uspostavom **jedinstvenog (integriranog) mjesta pristupa uslugama rane intervencije u djetinjstvu** na regionalnoj razini skratiti lutanja obitelji sa sumnjom ili utvrđenim teškoćama kod djeteta rane i predškolske dobi, dobiti mjesto gdje **postoje sve potrebne informacije o mreži podrške** u lokalnoj zajednici, integrirati informacije koje ima obitelj, dogovoriti naredni koraci i utvrditi trenutni razvojni profil djeteta. Uspostavom JMP u Krapinsko-zagorskoj županiji napravio bi se korak bliže k integriranom sustavu rane

¹ Rana intervencija u djetinjstvu: analiza stanja u Republici Hrvatskoj, UNICEF – Ured za Hrvatsku, svibanj 2020.

intervencije u Hrvatskoj, a model bi se mogao uspješno replicirati i u drugim županijama. Pri tome je važno imati na umu da svaka županija raspolaže različitim ljudskim, prostornim, organizacijskim i financijskim kapacitetima pa je ustrojavanje JMP potrebno prilagoditi u odnosu na resurse svake regije. U tom kontekstu, glavni cilj ovog plana je kroz interdisciplinarnu i intersektorsku suradnju dionika usuglasiti daljnje korake potrebne za ustrojavanje JMP, uzimajući u obzir organizacijske, stručne, proceduralne, formalno-pravne, financijske i druge preduvjete² koji su u ovom trenutku poznati.

II. ANALIZA STANJA

Glavni zaključci istraživanja³ potreba roditelja djece s razvojnim rizicima i teškoćama te stručnjaka koji im pružaju podršku i organizacija civilnog društva, pokazuju sljedeće:

- a) Hrvatska **nema uspostavljen kvalitetan sustav RID-a** sa svim sastavnicama – od ranog otkrivanja do tranzicije u školski sustav niti postoji zajednička vizija i općeprihvaćena definicija rane intervencije u djetinjstvu.
- b) Postojeće usluge **nisu usmjerene na dijete i obitelj u prirodnom okruženju** (koje je najmanje ograničavajuće za djetetovo sudjelovanje, primjerice dom, dječji vrtić, park i sl.).
- c) Prve godine djetetovog života obitelj često izgubi lutajući kroz sustave zdravstva, socijalne skrbi te ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u potrazi za uslugama. **Povećan roditeljski stres negativno djeluje na cijelu obitelj.** Upravo stres dovodi do sagorijevanja, narušavanja zdravlja i socijalnog funkcioniranja obitelji te dodatno nepovoljno utječe na djetetovo rano učenje i usvajanje svakodnevnih vještina.
- d) Razvojni probir, koji bi omogućio prepoznavanje razvojnog rizika ili teškoća u najranijoj dobi, rijetko se provodi pa **od prve sumnje do dobivanja pisanog mišljenja ili dijagnoze prođe previše vremena tijekom kojeg su obitelj i dijete bez podrške.** Kada roditelji i dobiju pisani nalaz stručnjaka, često nedostaju jasne upute o daljnjim koracima.
- e) Usluge iz sektora zdravstva, socijalne skrbi te ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koje mogu biti dio programa rane intervencije i koje se financiraju javnim novcem nisu dostupne na pravedan način u svim županijama. Naime, **ne postoji mreža usluga za najranjiviji dio populacije rane dobi.** Iako su usluge predviđene zakonom (npr. usluga rane razvojne podrške koju propisuju čl. 97. i 98. Zakona o socijalnoj skrbi, usluga pomoći pri uključivanju u programe odgoja i redovitog obrazovanja koju propisuje čl. 99. Zakona o

² Ovaj plan je rezultat radionice „Mogućnosti primjene islandskih primjera dobre prakse i metodologije u modeliranju integriranog mjesta pristupa uslugama RID u KZŽ“ koja se održala u Krapini 18. ožujka 2024. te okupila 41 dionika iz sektora zdravstva, socijalne skrbi, ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, civilnog društva i predstavnike regionalne vlasti.

³ Hrvatska udruga za ranu intervenciju u djetinjstvu (2023). Sažetak rezultata istraživanja potreba roditelja djece s razvojnim rizicima i teškoćama, potreba stručnjaka različitih profila i potreba za osnaživanjem organizacija civilnog društva u Krapinsko-zagorskoj županiji.

socijalnoj skrbi ili dijagnostičko-terapijski postupak KLo05 „Logopedska terapija u funkciji rane intervencije“), nisu dostupne onima koji ih trebaju jer nisu uvijek ugovorene.

Roditelji su:

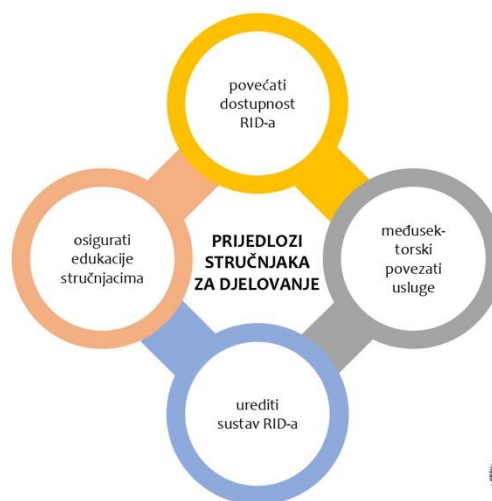
- slabo zadovoljni brzinom i pravovremenošću intervencije (2.4 na skali 1-4),
- od sumnje do dijagnoze u prosjeku prođe 13.5 mjeseci (nerijetko i više godina),
- nezadovoljstvo je povezano s vremenom čekanja dijagnoze,
- roditelji djece s poremećajem iz spektra autizma i s „ostalim“ teškoćama (intelektualne, motoričke, senzoričke, genetički sindromi), u usporedbi s roditeljima djece s glasovno-govorno-jezičnim teškoćama, duže čekaju dijagnozu, nezadovoljniji su pravovremenošću intervencije, teže se prilagođavaju na djetetovu teškoću, više su zabrinuti.

Stručnjaci su dali sličnu dijagnozu postojećeg stanja i slične prijedloge za djelovanje (neovisno o tome u kojem sektoru rade i što su po profesiji):

- povećanje dostupnosti rane intervencije,
- osiguranje edukacija,
- međusektorsko povezivanje usluga i uređenje sustava rane intervencije u djetinjstvu.

Sažetak rezultata istraživanja potreba roditelja djece s razvojnim rizicima i teškoćama, potreba stručnjaka različitih profila i potreba za osnaživanjem organizacija civilnog društva u Krapinsko-zagorskoj županiji (2023.)

III. VIZIJA I MISIJA JEDINSTVENOG MJESTA PRISTUPA USLUGAMA RID

Socijalnim dijalogom važnih dionika RID u Krapinsko-zagorskoj županiji usuglašena je zajednička vizija, misija i naziv JMP te su na taj način stvoreni preduvjeti za njegovo ustrojavanje.

Dionicima su postavljena četiri pitanja:

1. Kome je namijenjeno JMP?
2. Koji su specifični ishodi (učinci) za koje će ovo mjesto biti odgovorno?
3. Koje je aktivnosti potrebno poduzeti da bi se postigli konkretni, mjerljivi rezultati?
4. Kako će ova usluga dovesti do konkretnih promjena koje želimo vidjeti u društvu?

Odgovori (Prilog 1.), prikupljeni tijekom radionice održane 18. ožujka 2024., iskorišteni su u formiranju nekoliko prijedloga zajedničke misije, vizije i naziva koji su naknadno poslani na elektronsko glasanje dionicima, uključujući i one koji nisu mogli biti prisutni na radionici.

VIZIJA JEDINSTVENOG MJESTA PRISTUPA USLUGAMA

Vizija govori o tome gdje želimo biti u budućnosti, zašto JMP postoji i koja je idealna situacija koja se želi postići. Treba biti kratka (10-15 riječi), jasna i razumljiva široj javnosti, nadahnjivati i poticati na akciju i angažman. Na temelju odgovora sudionika koji su konvergirali vrlo sličnoj ideji, formirane su tri formulacije vizije JMP te je naknadnim elektronskim glasanjem izabrana **prva**:

1. **Jedinstveno mjesto pristupa je prvo mjesto za obitelji zabrinute za razvoj svog djeteta na kojem će dobiti sve potrebne informacije i usmjerenje za daljnje postupanje.**
2. Osigurajmo svakom djetetu postizanje razvojnih mogućnosti kroz jedinstveno mjesto pristupa uslugama rane intervencije u djetinjstvu.
3. Jedinstveno mjesto pristupa je prva točka cjelovitog informiranja obitelji – mjesto prve pomoći temeljem onoga što je u tom trenutku poznato.

MISIJA JEDINSTVENOG MJESTA PRISTUPA USLUGAMA

Misija govori o sadašnjosti, što i kako se radi u JMP. Treba biti oblikovana jednostavnim rječnikom, svima razumljiva, aktualna i konkretna. Dobra misija omogućava prepoznavanje djelovanja JMP u stručnoj i široj javnosti, a na temelju izjava dionika formirana su četiri prijedloga:

1. Osigurava roditeljima dobivanje svih potrebnih informacija vezanih uz njihovo dijete koje ima razvojni rizik/teškoću, obradu i nalaz stručnog tima, mogućnost upućivanja i brže ishoda potrebne podrške.
2. Mjesto utvrđivanja potreba djeteta i obitelji djeteta s razvojnim rizicima i teškoćama te vođenje kroz proces dijagnostike i podrške.
3. Detektiranje razvojnih potreba djeteta i obitelji te njihovo povezivanje s trenutno dostupnom podrškom.
4. Mjesto trijaže potreba djeteta i obitelji te njihovog povezivanja s podrškom i uslugama u svim sektorima, mjesto koje skraćuje roditeljska lutanja, na kojem obitelj dobiva informacije i orijentaciju za ono što je potrebno učiniti, uz izgradnju partnerstva stručnjaka i roditelja.

Na temelju elektronskog glasanja, izabrana je **prva** verzija misije JMP.

PRIJEDLOG NAZIVA JEDINSTVENOG MJESTA PRISTUPA USLUGAMA RID

Dionici su predložili i nekoliko mogućih naziva JMP, od kojih su sljedeći upućeni na elektronsko glasanje:

- Jedinstveno mjesto pristupa „Cjelovita podrška na dlanu“
- Centar za ranu intervenciju u djetinjstvu „Rin Tin Tin“
- Centar za ranu intervenciju u djetinjstvu „Putokaz“
- „Mjesto za mene i moje dijete“
- Koordinacijski centar Rane intervencije u djetinjstvu: ISKRA – usmjerenje i podrška za rasplamsavanje djetetovog punog potencijala

Odlukom dionika, izabran je naziv: **Jedinstveno mjesto pristupa „Cjelovita podrška na dlanu“**.

IV. ULOGE DIONIKA U USPOSTAVI I DJELOVANJU JEDINSTVENOG MJESTA PRISTUPA USLUGAMA RID

Kako bi se stekao bolji uvid u različite perspektive, izrađena je analiza uloge dionika. Prepoznato je sljedećih pet skupina dionika bitnih za uspostavu i djelovanje JMP: roditelji, sustav socijalne skrbi, zdravstveni sustav, sustav ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te lokalna i regionalna vlast. Pri tome je potrebno naglasiti da civilni sektor nije posebno izdvojen, već je promatran u okviru sustava unutar kojih djeluje (socijalna skrb, zdravstvo, itd.).

Njihova uloga se definirala prema sljedećim pitanjima:

1. Zašto je glas ovih dionika bitan za bolje razumijevanje problema i njihovo rješavanje?
2. Kakvu moć i utjecaj na provedbu aktivnosti rane intervencije i JMP imaju?
3. Koja su njihova očekivanja od JMP?
4. Kako se može osigurati njihova podrška JMP?
5. Postoji li neka vrsta prijetnje ili ograničavanja djelovanja JMP od strane ovog dionika?

Odgovori stručnjaka (Prilog 2.) korišteni su u definiranju daljnjih koraka u uspostavi JMP.

V. FAZE USPOSTAVE JEDINSTVENOG MJESTA PRISTUPA USLUGAMA RID

Izgradnja sustava rane intervencije u djetinjstvu (RID) je složen proces za koji je potrebno vrijeme i planirana provedba kroz nekoliko faza. Pri tome je nužno **krenuti od trenutačno dostupnih resursa u lokalnim zajednicama (usluga i stručnjaka), jer čekanje na idealne okolnosti znači dodatno gubljenje vremena i povećani rizik za one kojima je potrebna rana intervencija.**

Usluge trebaju biti **dostupne i besplatne za krajnje korisnike te pružene od strane tima kvalificiranih stručnjaka.**

Važan korak u izgradnji sustava RID-a je **uspostava mjesta pristupa uslugama u svakoj županiji – nove intersektorske sastavnice sustava.**⁴

Ovom koraku prethodi suradnja svih dionika i mapiranje postojećih resursa u županiji, a slijedi odluka o sektoru i ustanovi unutar koje će djelovati JMP. Njezin je cilj skratiti roditeljska lutanja i integrirati put do jedinica sustava RID koje postoje u sektoru zdravstva, socijalne skrbi, ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja za dijete s razvojnim rizicima ili teškoćama i njegovu obitelj.

⁴ Rješenje za ranu intervenciju na dohvat ruke, HURID (2023)

Na taj način će se omogućiti najbolji razvojni ishod djetetu i unaprijediti obiteljsko funkcioniranje te pridonijeti racionalnijem korištenju postojećih stručnih resursa u županiji.

Jedinstveno mjesto pristupa je:

- prva točka cjelovitog informiranja obitelji – „mjesto prve pomoći temeljem onoga što je u tom trenutku stručnjacima poznato”
- mjesto gdje se pruža stručna podrška educiranih djelatnika obitelji i samom djetetu, podrška stručnjaka u području ranog razvoja
- mjesto gdje se provodi procjena razvojnih obilježja i potreba djeteta te potreba obitelji
- mjesto gdje se usmjerava na daljnje, ciljane korake i povezivanje s potrebnom podrškom i uslugama u svim sektorima

Sukladno prikupljenim odgovorima dionika RID-a u Krapinsko-zagorskoj županiji, izdvojeni su sljedeći ključni koraci u uspostavi jedinstvenog (integriranog) mjesta pristupa uslugama:

1. **Unutarnja organizacija** – prvi i najvažniji korak u uspostavi JMP je **zapošljavanje dvoje stručnjaka (psihologa i logopeda)** koji su educirani za ranu razvojnu procjenu te **osiguravanje potrebne infrastrukture i materijala** za provedbu aktivnosti (prostor, oprema, testovi za provođenje razvojne procjene i ostali materijali za rad). Dio kadrovske infrastrukture je i administrator koji pomaže stručnom timu, a može biti djelatnik ustanove u kojoj je smješteno JMP. Krapinsko-zagorska županija, koja financira rad Kabineta rane intervencije, iskazala je interes da JMP bude smješteno u okviru Centra za odgoj i obrazovanje Krapinske Toplice i osigura sredstva za zapošljavanje stručnjaka. Proces selekcije stručnjaka je još uvijek u tijeku, a nakon njihovog zapošljavanja bit će potrebno, u dogovoru s poslodavcem, zaposlenim stručnjacima i ostalim dionicima, **definirati organizacijski ustroj radnih mjesta, poslova i procesa koji će doprinosti usuglašenoj viziji i misiji JMP**. S obzirom da ovakva jedinica trenutačno ne postoji u Hrvatskoj i da postoji visok stupanj fragmentiranosti usluga unutar svakog pojedinog sustava i neujednačenosti prilikom ostvarivanja prava na usluge, ovaj proces odvijat će se postupno i u skladu s povratnim informacijama dvoje stručnjaka zaposlenih u JMP i uz podršku dionika RID-a u daljnjim koracima. Ovo dvoje stručnjaka potrebno je dodatno osnaživati kroz **edukacije, mentoriranja i supervizije**, a u budućnosti **tim proširiti stručnjacima drugih profila**. Rad JMP trebalo bi **godišnje evaluirati od strane vanjskih stručnjaka**, a u cilju uspješnog ostvarivanja definirane vizije i misije.
2. **Umrežavanje i koordinacija** – da bi se ostvarila integracija usluga koje su potrebne

pojedinom djetetu i obitelji, potrebno je povezivanje svih dionika u interesu dobrobiti djece s razvojnim rizicima i teškoćama i njihovih obitelji. JMP ne može ispuniti svoju viziju i misiju isključivo zahvaljujući timu od dvoje stručnjaka, nego funkcionalnoj mreži svih važnih dionika koji razumiju ulogu JMP i surađuju te tako dolazi do povećanja dostupnosti, kvalitete, pravovremenosti i koordinacije već postojećih usluga. Upravo iz tog razloga potrebno je uspostaviti lokalnu koordinaciju, odnosno imenovati **koordinatora za svaki pojedini sektor u županiji**. Koordinatori će usko surađivati s JMP i pružati podršku u ostvarivanju prava na usluge i njihovoj integraciji. Također, potrebno je izraditi i **hodogram postupanja, bazu podataka** s informacijama o dostupnim uslugama i stručnjacima te **usuglasiti primjenu odredbi GDPR-a** kako one ne bi bile prepreka u razmjeni podataka prilikom ostvarivanju prava djece i obitelji na adekvatnu podršku. Stručnjake iz svakog pojedinog sustava potrebno je, stoga, **informirati o postojanju i uslugama koje pruža JMP, motivirati ih i osnažiti za suradnju**.

- 3. Informiranje i osnaživanje korisnika** – istraživanje potreba roditelja djece s razvojnim rizicima i teškoćama, provedeno u Krapinsko-zagorskoj županiji, ukazalo je na visoke razine stresa kod roditelja koji dugo čekaju na dijagnozu, kao i na nezadovoljstvo pravovremenošću i dostupnošću usluga. JMP bi trebalo smanjiti lutanja roditelja, omogućiti im dobivanje informacija i podrške temeljene na inicijalnoj procjeni djetetovog razvojnog profila, tj. utvrđivanju razvojnih područja u kojima su teškoće izražene. Zbog toga je nužno upoznati cijelu lokalnu zajednicu s osnovnim načelima uspostave JMP i značaja za djecu, obitelji i širu zajednicu. Nužno je roditelje informirati i motivirati za traženje podrške već prilikom sumnje na razvojno odstupanje (promotivna kampanja, brošure i sl.) te stvoriti okruženje u kojem će roditelji osjećati sigurnost i povjerenje za suradnju.
- 4. Vidljivost** – potrebno je provesti javnu kampanju koja će informirati zainteresiranu i širu javnost o postojanju i funkciji JMP, ali i senzibilizirati lokalnu zajednicu za potrebe djece s razvojnim rizicima i teškoćama i njihovih obitelji. Pri tome je potrebno i napraviti materijale (letke i brošure) koje bi roditelji dobivali u pedijatrijskim ordinacijama, rodilištu i sl., kako bi ih se potaknulo da se u slučaju sumnje jave u JMP. U povećanju vidljivosti veliku ulogu ima i lokalna i regionalna vlast koja može utjecati na mobilizaciju roditelja, stručnjaka i zajednice, povezivanje stručnjaka, informiranje i poticanje javne rasprave o pitanjima vezanima uz RID.

VI. ZAKLJUČAK

Hrvatska, kao članica EU-a i UN-a, potpisnica je važnih međunarodnih ugovora i konvencija kojima se obvezala na zaštitu prava djece. Zakon svoj djeci, pa tako i djeci s razvojnim rizicima i teškoćama, garantira pravo na jednakost, nediskriminaciju i pristup adekvatnoj skrbi i obrazovanju. Međutim, u praksi, zbog izostanka podrške, djeca s razvojnim rizicima i teškoćama često ne mogu ostvariti to pravo, čime se ugrožava razvoj njihovih punih potencijala i nastaje diskriminacija na temelju razvojnih teškoća.

Razvojne teškoće su u pravilu kompleksne, kao i potrebe djeteta i obitelji, i podrška uvijek treba biti individualizirana i usklađena s potrebama, a pružatelji usluga raspoređeni su u sustavu/sektoru zdravstva, ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te socijalne skrbi. Zato je sustav RID međusektorski i vrlo kompleksan jer sadrži brojne povezane mikrosustave koji pružaju usluge prema svojim algoritmima (imaju razrađene postupnike, kriterije za pravo na uslugu i sl. i razlikuju se od sektora do sektora, a ponekad i među ustanovama). Njihovo povezivanje, kako bi usluge konkretnoj obitelji mogle biti pružane na integrirani i koordinirani način, trajni je proces. Uz sve algoritme i veću ili manju upravljačku kompleksnost unutar svakog sektora, rana intervencija je visoko individualizirani proces koji ovisi o profesionalnoj stručnosti, iskustvu onih koji ga provode i podršci koju primaju i sami pružatelji usluga, tj. stručnjaci.

Rana intervencija je iterativni proces:

- djeluje se odmah temeljem onoga što je tog časa poznato o razvojnim potrebama djeteta i obitelji stvaranjem inicijalnog plana timske podrške,
- kako uvid stručnjaka raste, planovi se evaluiraju i dorađuju,
- podrška se uvijek temelji na poznavanju i korištenju prirodnog konteksta djetetovog razvoja,
- **svaki je dan u životu djeteta i obitelji važan, jer djeca nemaju vremena za čekanje.**

PRILOG 1.

ODGOVORI NA PITANJA O VIZIJI I MISIJI JEDINSTVENOG (INTEGRIRANOG) MJESTA PRISTUPA USLUGAMA

Jedinstveno mjesto pristupa je namijenjeno:

- roditeljima djece rane (0-7) dobi s razvojnim rizicima/teškoćama
- djeci u dobi od rođenja do škole (0-7 godina) s razvojnim rizicima/teškoćama
- stručnjacima iz svih sustava i ustanova koji uočavaju zabrinjavajuće znakove u djetetovom razvoju
- donositeljima odluka

Specifični ishodi (učinci) za koje će ovo mjesto biti odgovorno su:

- brže usmjeravanje obitelji u sustav rane intervencije
- informiranje obitelji i podrška roditeljima u prvoj fazi suočavanja s djetetovim rizicima/teškoćama
- sveobuhvatna timska rana razvojna procjena
- pravovremeno upućivanje u ranu intervenciju temeljem utvrđenih djetetovih razvojnih potreba
- suradnja stručnjaka i roditelja – bez toga JMP ne funkcionira
- dobivanje informacija – za ostvarivanje prava
- smanjeno lutanje roditelja
- učinkovitije korištenje resursa
- baza podataka stručnjaka i njihovih područja intervencije

Kako bi se postigli konkretni, mjerljivi rezultati potrebno je:

- definirati okvir, radno vrijeme, zaduženja te lokalnu koordinaciju (Koalicija treba dogovoriti tko su koordinatori po sektorima)
- osigurati materijale i testove za provođenje rane razvojne procjene te osnaživanje djelatnika (edukacije, mentoriranje, supervizije)
- tim – minimalno dva stalno zaposlena stručnjaka dodatno educirana za ranu razvojnu procjenu (psiholog i logoped) i ostali po potrebi (različitih profila – edukacijski rehabilitator, socijalni radnik, liječnik, radni terapeut, itd.) te administrator
- Zavod za vještačenje – povezati se i ostvariti bolju suradnju
- informatički i informacijski sustav i popis usluga/stručnjaka
- **hodogram** ostvarivanja usluga
- uspostaviti dvosmjernu komunikaciju (nedostaje povratna informacija)
- osnaživanje roditelja – utvrditi potrebe djeteta i obitelji
- povezivanje s domovima zdravlja (psiholozi)
- motiviranje roditelja za traženje pomoći za sebe (podrške)

- imenovati koordinateure iz svakog sektora (s posebnim naglaskom na sustav socijalne skrbi)

Ovakva vrsta usluge dovest će do željenih promjena koju želimo vidjeti u društvu:

- izjednačenih mogućnosti za sve obitelji
- povećanja dostupnosti informacija i usluga
- umrežavanja/povezivanja
- smanjenog lutanja roditelja
- zagovaranja širenja resursa podrške prema uočenoj potrebi i njihovoj racionalnoj iskorištenosti
- ciljane podrška obiteljima i stručnjacima

PRILOG 2.

ODGOVORI NA PITANJA O ULOZI RAZLIČITIH DIONIKA U USPOSTAVI I DJELOVANJU JEDINSTVENOG MJESTA PRISTUPA USLUGAMA

I - SOCIJALNI SUSTAV

Kakvu moć i utjecaj na provedbu aktivnosti rane intervencije i JMP ima ovaj sustav?

- savjetovanje roditelja ili skrbnika
- individualni pristup (voditelj slučaja)
- ostvarivanje prava i usluga u sustavu socijalne skrbi
- pomoć u ostvarivanju prava i usluga prema Zakonu o socijalnoj skrbi
- mogu biti pružatelji usluga (ustanove socijalne skrbi)
- mogućnost ulaska u obitelj, mjere – bolji uvid prilikom izrade procjene

Koja su očekivanja socijalnog sustava od JMP?

- brža i konkretnija podrška i pomoć stručnjaka različitih profila na jednom mjestu
- stručna procjena pružatelja usluga
- povezanost i suradnja
- lakše upućivanje

Kako se može osigurati podrška socijalnog sustava JMP?

- edukacija stručnjaka zaposlenih u sustavu socijalne skrbi za RID
- motiviranje stručnjaka za suradnju
- inicijativa za organiziranje međuresorne suradnje (sastanci)

Postoji li neka vrsta prijetnje ili ograničavanja djelovanja JMP od strane socijalnog sustava?

- neujednačeno tumačenje zakonskih odredbi i njihova provedba
- nerazumijevanje biti i načina funkcioniranja rane intervencije
- nejasna očekivanja
- opterećenost sustava (previše ovlasti, različite domene)

II - RODITELJI

Zašto je glas roditelja bitan za bolje razumijevanje problema i njihovo rješavanje?

- najveća uloga u odgoju i obrazovanju djece
- njihov glas treba saslušati i s ciljem osiguravanja suradnje
- zakonski skrbnici djece
- oni su ti koji odlučuju i prvi posumnjaju

- za ostvarivanje što boljeg razvojnog ishoda
- pokretači rane intervencije u djetinjstvu

Kakvu moć i utjecaj na provedbu aktivnosti rane intervencije i JMP imaju roditelji?

- iz roditeljske uloge mogu zagovarati što im je potrebno
- zagovaranje svojih potreba i usklađivanje JMP s njima
- participativnost
- dio su tima oko djeteta
- zajednički dogovor sa stručnjacima što će zajednički raditi

Koja su njihova očekivanja od JMP?

- konkretne informacije i upute
- usmjeravanje
- razvojna procjena
- savjeti i preporuke za poticanje obitelji bitnih razvojnih ciljeva
- brža reakcija
- smanjiti lutanja
- da u JMP dobiju obrasce za ostvarivanje svojih prava i jasne upute
- „rješavanje problema“

Kako se može osigurati podrška roditelja JMP?

- informirati ih (brošura, vidljivost)
- osnaživanje od strane stručnjaka
- osvijestiti roditelje – pružiti im podršku, psihološko savjetovanje, financijsku podršku, povjerenje (nema okrivljanja i osude) i sigurnost, potaknuti ih da daju povratne informacije

Postoji li neka vrsta prijetnje ili ograničavanja djelovanja JMP od strane roditelja?

- strah, nepovjerenje
- GDPR – nejasne preporuke o dijeljenju informacija
- roditelji koji idu na puno procjena – skloni traženju više mišljenja
- zakonska prava na odluku bez svih informacija
- subjektivnost, nerealna očekivanja, neprihvatanje, sumnjičavost prema struci, pomodarstvo
- nemogućnost pristupa

III - ZDRAVSTVO

Zašto je glas ovih dionika bitan za bolje razumijevanje problema i njihovo rješavanje?

- pedijatar – prati svu djecu, prvi i početni kontakt roditelja, radi probir
- kredibilitet zdravstva
- patronažne sestre – resurs na terenu (prije pedijatara i dječjih vrtića)

Kakvu moć i utjecaj na provedbu aktivnosti rane intervencije i JMP ima sustav zdravstva?

- kredibilitet
- mišljenje liječnika – jedno od osnova za ostvarivanje rane razvojne podrške (Zakon o socijalnoj skrbi)
 - a) ciljano upućuju na konkretne specijalističke preglede
 - b) sumnja na razvojno odstupanje
- povezivanje s drugim sustavima (npr. dječji vrtići – razmjena informacija sa zdravstvenim voditeljem)

Koja su njihova očekivanja od JMP?

- paralelno praćenje (timski pristup, dvosmjerna razmjena informacija) i pružanje stručne podrške
- rasterećivanje (brojniji tim)
- pravovremene informacije od drugih stručnjaka o promjenama u sustavu

Kako se može osigurati njihova podrška JMP?

- moraju biti informirani o postojanju i ulozi/uslugama JMP
- dostupnost nalaza i stručnih mišljenja
- tako da postanu dio tima i da se uspostavi dvosmjerna komunikacija
- naglasiti važnost uloge u JMP (češći sistematski pregledi po potrebi djece sa sumnjom na razvojne rizike)
- letci i brošure

Postoji li neka vrsta prijetnje ili ograničavanja djelovanja jedinstvenog mjesta pristupa od strane zdravstva?

- GDPR i komunikacija (protočnost informacija) među različitim sustavima
- nedostatak resursa (liječnika/pedijatara, vremena), veliki broj pacijenata
- nemotiviranost
- postojanje usluga na različitim razinama sustava (I., II., III.)

IV - ODGOJ I OBRAZOVANJE

Zašto je glas ovih dionika bitan za bolje razumijevanje problema i njihovo rješavanje?

- pristup ciljanoj populaciji i praćenje razvoja (dio populacije ulazi u sustav nakon 5,5 godina – predškola)
- postojeći kontakti za umrežavanje
- postojeći resursi
- vrijeme provedeno s djecom i roditeljima
- izravan rad s roditeljima (roditeljski sastanci, predavanja, radionice, individualni razgovori)
- uvid u funkcioniranje djeteta i obitelji

Kakvu moć i utjecaj na provedbu aktivnosti rane intervencije i JMP ima sustav odgoja i obrazovanja?

- daju mišljenja o razvojnom statusu
- suradnja s koordinatorom (mogućnost ostvarivanja stručne podrške unutar ustanove)
- educirani stručnjaci koji trebaju nadogradnju znanja u specifičnoj situaciji – individualizirani pristup
- zahtjev za ciljanom podrškom
- kreiranje aktivnosti (supervizije, savjetovanja)
- upućivanje u JMP
- izvor informacija (GDPR)

Koja su njihova očekivanja od JMP?

- olakšavanje suradnje i razmjene informacija s pružateljima usluga (npr. terapijski plan)
- dobivanje povratnih informacija i konkretnih preporuka
- savjetovanje roditelja iz druge uloge
- sveobuhvatna i brža procjena

Kako se može osigurati njihova podrška JMP?

- uzajamnošću razmjene informacija
- međusobnim uvažavanjem
- usuglašavanjem stava prema roditeljima

- pisanim protokolima suradnje, zakonskom regulacijom (JMP – dječji vrtić), rješavanjem pitanja GDPR-a

Postoji li neka vrsta prijetnje ili ograničavanja djelovanja jedinstvenog mjesta pristupa od strane odgoja i obrazovanja?

- preporuka mjere koja se ne može provesti (primjerice, ispis dijela djece)
- ovisnost o osnivaču – u pogledu financiranja rada asistenata, smanjenja cijene vrtića za kraće programe i sl.
- manjak vremena – posebno za podršku roditeljima koji su u negaciji
- (ne)spremnost djelatnika na edukaciju/suradnju
- djeca koja kasno ulaze u sustav
- roditelji očekuju klinički rad
- rad na inkluzivnosti i funkcionalnoj komunikaciji
- nedostatak stručnog kadra i „burn out“ postojećeg
- kršenje Državnog pedagoškog standarda

V - LOKALNA I REGIONALNA VLAST

Zašto je glas ovih dionika bitan za bolje razumijevanje problema i njihovo rješavanje?

- osiguravaju financiranje (sredstva za rad JMP)
- lobiraju/pregovaraju na nacionalnoj razini (zakonodavni okvir)
- stvaraju lokalne politike
- partneri su
- to je njihova uloga i moraju razumjeti i riješiti problem
- imaju financijske alate (poslodavci su i upravljaju, primjerice, dječjim vrtićima)
- imaju veliki utjecaj na javno mišljenje
- imaju političku moć i utjecaj, kreiraju ozračje u društvu
- mogu doprijeti do puno ljudi

Kakvu moć i utjecaj na provedbu aktivnosti rane intervencije i JMP ima vlast?

- utječu na kadrovsku politiku
- utječu na vidljivost i pozicioniranje aktivnosti
- utječu na materijalne uvjete rada
- zapravo ne bi trebali imati, to bi trebali prepustiti stručnjacima
- promocija aktivnosti da bi sebi povećali vidljivost i zasluge, ali iz toga proizlaze dobiti i za

samu aktivnost

- financije
- upravljanje – primjerice utjecaj na pružatelje usluga koji su raspršeni
- utjecaj na medije

Koja su njihova očekivanja od JMP?

- da stvari budu onakve kakvima su ih oni zamislili
- savršenstvo u provedbi, da bi mogli opravdati što financiraju
- rezultate i dokaze o rezultatima aktivnosti
- dobrobit za obitelji
- da na njihovom području bude osigurana ova usluga
- očekuju dostupnost usluge za svoje stanovnike
- pokrivenost što većeg broja obitelji, zadovoljne glasače
- dugoročne dobre ishode za obitelji i djecu u riziku, smanjenje socijalnih troškova

Kako se može osigurati njihova podrška JMP?

- razmotriti njihova mišljenja s uvažavanjem
- informiranost i uključivanje u raspravu – osigurati osjećaj važnosti i uključenosti u rješavanju problema
- mobilizirati roditelje, stručnjake i ljude u zajednici
- dobro argumentirati i naglasiti dobrobiti za lokalnu zajednicu
- proaktivnim djelovanjem i inicijativama
- povezivanjem stručnjaka i predlaganjem projekata

Postoji li neka vrsta prijetnje ili ograničavanja djelovanja JMP od strane vlasti?

- izostanak podrške uslijed iznevjerenih očekivanja
- da će se previše miješati u stručni dio posla
- preusmjeravanje sredstava u druge svrhe
- utjecaj na kadrovsku politiku
- da ne osiguraju financiranje u dovoljnoj mjeri
- manjak senzibiliteta i interesa
- zloupotreba u političke svrhe (najaviti, a ne ostvariti podršku)
- manjak kontinuiteta zbog promjene političkih vlasti

PRILOG 3.

JEDINSTVENO MJESTO PRISTUPA U SUSTAVU RANE INTERVENCIJE (RAZVOJNI SISTEMSKI MODEL, GURALNICK, 2005)

